

ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΑ ΤΥΜΒΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Απο τις πιο σημαντικές αποκαλύψεις των ανασκαφών του Δίου είναι τα νεκροταφεία των τύμβων. Συγκεκριμένα έχουν εντοπιστεί: στη θέση Άγιος Βασίλειος, η οποία βρίσκεται 4 χλμ δυτικά του Δίου· στη θέση Γαβριά, που βρίσκεται στις ανατολικές παρυφές του αρχαίου νεκροταφείου· στη θέση Μεσονήσι, όπως ονομάζεται η ράχη ανάμεσα στους τοπικούς χειμάρους Ουρλιά και Ξυδιά, στη θέση Κλαδερή νότια του Ολύμπου και δυτικά «από τον συνοικισμό των Σαρακατσαναίων» του Δίου.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο Πρύτανης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Γεώργιος Σωτηριάδης είχε επισκεφθεί το χώρο κατά την πρώτη περίοδο των ανασκαφών που διενεργήθηκαν κατά τη διάρκεια των ετών 1928 – 1931, είδε τους λιθοσφρούς. Χωρίς να προχωρήσει σε ανασκαφή αναγνώρισε ότι είναι αρχαίες κατασκευές, πιθανώς καλυβών. Ωστόσο διατύπωσε και την άποψη ότι αυτοί οι λιθοσφροί θα μπορούσαν να καλύπτουν τάφους, αφού μέσα σε έναν από αυτούς βρήκε συλημμένο κιβωτιόσχημο τάφο.

Η ανασκαφή ξεκίνησε εκ νέου το 1980 υπό την εποπτεία του καθηγητή κ. Δημητρίου Παντερμαλή υπό την αιγίδα της Αρχαιολογικής Εταιρείας και του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, όπου αρχικά διερευνήθηκαν οι θέσεις Άγιος Βασίλειος και Μεσονήσι (**Φωτ. 1**).

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Απο τη μελέτη των ανασκαφικών ευρημάτων στις ανωτέρω θέσεις προέκυψαν τα ακόλουθα συμπεράσματα: Η κατασκευή και το μέγεθος των τύμβων ποικίλλει. Κοινό πάντως χαρακτηριστικό είναι ο εξωτερικός δακτύλιος, που κατασκευάστηκε με μεγάλες ακατέργαστες πέτρες. Μάλιστα μερικοί έχουν και δεύτερο δακτύλιο. Οι τύμβοι αποτελούνται από κροκάλες και χώμα. Έχουν μικρό ύψος, σχεδόν 1μ., όπως συνάγεται από κάποιες περιπτώσεις στις οποίες βρέθηκαν στο κέντρο του σωρού όρθιοι λίθοι, τα οποία ερμηνεύονται ως σήματα των τάφων και δίνουν το όριο της επιφάνειας. Οι τύμβοι περιέχουν από ένα έως και περισσότερους τάφους. Οι τάφοι είναι κιβωτιόσχημοι, κατασκευασμένοι από πλάκες σχιστολίθου ή κροκάλες, απλοί λάκκοι και σπανίως μεγάλα πιθάρια. Η διάταξη, που φαίνεται να ακολουθείται είναι ότι υπάρχει ένας μεγάλος κεντρικός κτιστός τάφος στο μέσο με αντρική ταφή και γύρω από αυτόν βρίσκονται οι άλλοι. Οι τάφοι ξαναχρησιμοποιούνται, καθώς γίνεται ανακομιδή και ταφή των οστών του προηγούμενου νεκρού μέσα στον τάφο. Ορισμένοι μεγάλοι τύμβοι εμπεριέχουν άλλους μικρότερους όχι τυχαία, αλλά επειδή πιθανώς ένωναν τους νεκρούς, όταν ζούσαν δεσμοί συγγένειας.

Τα κτερίσματα, οπισθότητες οινόχοες, σκύφοι με ομόκεντρα ημικύκλια, οκτώσχημες πόρπες, χάλκινα βραχόλια, περιδέραια, σιδερένια μαχαίρια ανήκουν στη πρωϊμη εποχή του σιδήρου και θυμίζουν παρόμοια ευρήματα από τα νεκροταφεία της Βεργίνας και της Θεσσαλίας. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει για μία μεγάλη χάλκινη οκτώσχημη πόρπη με σιδερένια βελόνη, που βρέθηκε στους τύμβους στη θέση Μεσονήσι, στο άκρο της οποίας σώζονται σε στρώσεις υπολείμματα δύο διαφορετικών υφασμάτων. Επίσης θα πρέπει να σημειωθεί ότι έχουν εντοπιστεί στους πρόποδες του βουνού ίχνη οικισμού αυτής της περιόδου. Είναι βέβαιο ότι η έρευνα αυτού του νεκροταφείου, που βρίσκεται στο άμεσο περιβάλλον του Δίου θα συμβάλλει στην εξαγωγή συμπερασμάτων, που θα δια φωτίσουν και θα διασυνδέσουν τον μύθο εγκατάστασης του Μακεδόνα στην περιοχή με ιστορικά στοιχεία.

ΣΥΝΟΨΗ

Νεκροταφεία τύμβων έχουν εντοπιστεί στις θέσεις: Άγιος Βασίλειος, Γαβριά, Μεσσήνη και Κλαδερά. Τα ευρήματα από τα νεκροταφεία των υπαρχών του Ολύμπου της εποχής αυτής έχουν μεγάλες ομοιότητες με αντίστοιχα ευρήματα από τη Βεργίνα και τη Θεσσαλία. Έτσι φωτίζεται με ιστορικά στοιχεία η μυθολογική αφήγηση του Ησίοδου, όταν αναφέρει τον Μακεδόνα και τον Μάγνητα, τους γιους του Ολύμπου Δία, που έδωσαν αντίστοιχα το όνομά τους στον τόπο τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γενική

- Δ. Παντερμαλής, Το νεκροταφείο των τύμβων, *Αρχαιολογία* 33, 1989, 46–47.
Δ. Παντερμαλής, Δίον. *Αρχαιολογικός χώρος και Μουσείο*, Αθήνα 1997, 67–68.
Δ. Παντερμαλής, Δίον. *Η Ανακάλυψη*, Αθήνα 1999, 30–43.

Έργον Αρχαιολογικής Εταιρείας

- Δ. Παντερμαλής, Ανασκαφή Δίου, *ΠΑΕ* 1981 Α (1983), 65.
Δ. Παντερμαλής, Ανασκαφή Δίου, *ΠΑΕ* 1984 Α (1988), 74.

Έργον 1981, 30.

Έργον 1984, 37.

Έργον 1985, 27–28.

Έργον 1986, 73.

Έργον 1987, 63.

Έργον 1988, 72.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

Φωτ. 1: Έργον 1986, εικ. 38 (Δίον. Κτερίσματα από τον τύμβο αρ. 2 [Μεσσήνη])

Ευαγγελία Γεωργίου